

у молоді ніжності, чуйності, глибокої поваги до людини, бачення в ній найбільшої цінності в житті. Тому кожен викладач своєю чуйністю, гуманістично спрямованістю має стати духовним храмом, де кожна людина відчувала б справді чуйне, гуманне ставлення до себе [2, с. 46].

8. Культура мовлення. Професійне мовлення викладача має відповісти вимогам культури мови. Володіння мовною культурою є важливим показником вияву інтелігентності, освіченості, вихованості кожної особистості. А педагог має в першу чергу бути взірцем для студентів. Продуктивність та ефективність мовленнєвої діяльності викладача залежить від того, наскільки вона відповідає нормам сучасної літературної мови: орфоепічним, граматичним, синтаксичним, стилістичним. Сюди варто віднести й інші норми – логічність, чистоту, виразність, лексичне багатство. З погляду дотримання культури мовлення не можна погодитися з необдуманим і необґрунтованим уживанням слів іншомовного походження, які мають цілком зрозумілі слова в лекс-

ції рідної мови [2, с. 167]. Цих норм мовлення необхідно навчати і студентів.

Висновок. Проблема педагогічної майстерності є в центрі уваги вчених-педагогів і психологів, викладачів-практиків. Ми розглянули тільки складові педагогічної майстерності викладача іноземної мови вищого навчального закладу, їхнє місце в процесі формування його майстерності.

У подальших дослідженнях – способи досягнення педагогічної майстерності. З цією метою заплановано провести опитування серед досвідчених викладачів іноземних мов вищих навчальних закладів на тему: «Як досягти педагогічної майстерності?»

1. Довгань Л. І. Сучасний стан проблеми формування педагогічної майстерності викладача іноземної мови вищого навчального закладу / Л. І. Довгань // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 50. Педагогічні науки. – С. 90–93.
2. Завіна В. І. Педагогічна культура викладача вищої школи / В. І. Завіна, С. В. Омельяненко. – Кіровоград, 2005. – 199 с.
3. Кайдалова Л. Г. Педагогічна майстерність викладача / Л. Г. Кайдалова, Л. Б. Щокіна, Т.Ю. Вахрушева/ – Харків : Видавництво НФаУ, 2009. – 139 с.

УДК 378.22:81'234:[37:004.946]

◀ Роман Павлюк ▶

ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЕВИЙ КОМПОНЕНТ ТВОРЕННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Роман Павлюк. Емоціонально-чувственний компонент творення виртуального педагогического взаимодействия на уроках иностранных языков.

(A) Розглянуті теоретико-методичні аспекти емоційно-почуттєвого компоненту творення віртуальної педагогічної взаємодії на уроках іноземних мов у початковій школі. Методологічні основи використання інформаційних і мистецьких педагогічних технологій актуалізовані в контексті запровадження спецкурсу «Віртуальна педагогічна взаємодія на уроках іноземних мов» у вищих школах України.

Ключові слова: віртуальна педагогічна взаємодія, емоційно-почуттєвий компонент, професійні підготовка, інформаційні технології, мистецькі технології, початковий етап навчання іноземної мови.

Постановка проблеми. Використання сучасних мистецьких та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі натепер обіймає неабиякий прошарок серед усіх форм, методів і засобів навчання та виховання нового покоління.

Важливим та ефективним елементом у навчальному процесі є творення віртуальної педагогічної взаємодії у нашому випадку на уроках іноземних мов. Така взаємодія утворюється шляхом накладання особистісних полів учителя

Roman Pavlyuk. Emotional-perceptible component of creation of virtual pedagogical interaction on the lessons of foreign languages.

(S) The theoretical-methodical aspects of emotional-perceptible component of creation of virtual pedagogical interaction on the lessons of foreign languages at primary school are examined. The methodological bases of the usage of informational and artistic pedagogical technologies are actualized in a context of using of the special course «Virtual pedagogical interaction on the lessons of foreign languages» at higher educational establishments of Ukraine.

Key words: virtual pedagogical reality, emotional-perceptible component, professional preparation, informational technologies, artistic technologies, initial stage of teaching to foreign language.

та вихованців, створенням невимушеної, сприятливої атмосфери для засвоєння будь-якої навчальної інформації.

Така спільна діяльність учителя і учня реалізується з метою пізнання. Незалежно від того, який предмет викладається, педагог свідомо або на рівні підсвідомого подає не «голу» інформацію учням, а пропускає її через почуттєво-емоційну сферу. Ця почуттєво-емоційна сфера породжує інформаційний образ, який, у свою чергу, є джерелом пізнавально-активного поля, що діє на учня через слово,

КАЛЕЙДОСКОП МОВ

міміку, жести вчителя, арсенал засобів навчання, які він використовує. Така спільна діяльність педагога та вихованців і створює віртуально педагогічне середовище, засобом творення якого є креативно-віртуальні вміння майбутнього фахівця – вчителя іноземних мов. У цьому сенсі резонною є розмова про емоційно-почуттєвий компонент творення віртуальної педагогічної взаємодії на уроках іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження педагогічної взаємодії як такої є, віртуальної зокрема, займалися багато вітчизняних і зарубіжних учених: педагогіка взаємодії (А. Бєлкін, І. Зимія, Є. Коротаєва, А. Кравченко, М. Щевандрін), педагогіка підтримки (О. Газман, Н. Михайлова, С. Юсфін), мистецька педагогіка (О. Рудницька), організація навчального співробітництва в колективних, кооперативних, групових формах роботи (А. Донцов, А. Петровський, В. Флякін, Д. Фельдштейн, Г. Цукерман, С. Якобсон), творчо-раціонально-психологічний напрямок (П. Блонський, Г. Гордон, А. Калашников, Г. Костюк, А. Луначарський, А. Пінкевич, С. Рубінштейн). На сьогодні можна говорити, що ідея педагогічної взаємодії учасників навчального процесу в системі вищої освіти ще не отримала осмислення її актуального стану та не набула втілення у будь-якій самостійній моделі.

Формульовання мети статті. Визначаючи емоційно-почуттєвий компонент творення віртуальної педагогічної взаємодії варто зосередити увагу на розвитку у майбутніх педагогів власної педагогічної майстерності, яку доцільно трактувати як уміння педагога створювати особливий світ, в якому навчаються діти. Саме в цьому проявляються вміння майбутнього вчителя іноземних мов до творення віртуальної педагогічної взаємодії у віртуально-навчальному іншомовному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічна взаємодія є своєрідною: її зміст та засоби визначаються завданнями виховання і навчання учнів. Завдання заздалегідь передбачають зміну стану, перетворення властивостей і якостей вихованців. Тому можна констатувати, що педагогічний процес є процесом, у якому соціальні ідеї перетворюються в якості особистості.

Будь-яка взаємодія людей між собою передбачає спілкування й спільну діяльність. Процес педагогічної взаємодії також складається із двох складових частин: педагогічного спілкування й спільній діяльності педагогічного змісту. Принциповими характеристиками цих складових є рівність у спілкуванні й партнерство в спільній діяльності.

Рівність у спілкуванні забезпечується, по-перше, взаємоподіялою до особистості учасників спілкування, а по-друге, – діалектичним принципом самого процесу спілкування, – навчаючи і розвиваючи учнів, сам педагог навчається й розвивається за допомогою своїх вихованців. А головне – органічним прийняттям педагогом гуманістичних і демократичних основ взаємодії людей.

Загалом, педагогічна взаємодія – це співпраця всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, наукової та соціально-гуманітарної діяльності з метою організації життєдіяльності студентів і науково-педагогічних працівників, під час якої відбувається формування цінісних орієнтацій, набуття необхідних професійних компетентностей, соціального досвіду, моральних рис і якостей, необхідних для гуманістичної діяльності та досягнення життєвого досвіду [2].

Разом з тим, поняття творення віртуальної педагогічної взаємодії складне та багатоаспектне, що включає в себе творчу обдарованість, наполегливість у пошуку власних і нових способів діяльності, впровадження нових технологій та розширення діапазону педагогічного впливу та формування особистості. Розвиток дитини нерозривно пов'язаний із розвитком її образного бачення. Мистецтво може забезпечити сприйняття образів світу, форми, звуку та гру цими образами. У літературній галузі матеріалами сприймання та гри є мова, образи, мотиви, типи, сюжети та їхня еволюція. Літературний художній образ, потрапляючи до свідомості дитини, набуває нових неочікуваних вимірів. Він перетворюється, до уявляється, твориться заново, стає ігровим. І не тому, що діти використовують його у грі, а тому, що він сам стає творчою смыслою грою. Це безкорислива, непередбачувана, безкінечна, радісна і чудова гра. Дитина стає співавтором літературного твору, домислюючи, придумуючи, перетворюючи його, розвиває думку, відточую слово – мову, як рідину, так і іноземну [1].

Варто зауважити, що сучасна методика навчання іноземних мов стоїть на рубежі перенасиченості засобів навчання. Під час навчання у вищій майбутньому педагогові потрібно донести найефективніші з методик, які перевірені практикою та часом. Актуальність використання інформаційних технологій навчання на уроках іноземної мови ми, передусім, вбачаємо у тому, що сучасна людина просто не може існувати без знання комп'ютерних мереж. Це не просто забаганка, а вимога соціуму. Тому ми, спираючись на погляди вітчизняних і зарубіжних учених, проаналізувавши та вивчивши їхній досвід, запровадили у практику навчання іноземної мови майбутніх учителів початкових класів спецкурс, який присвячений використанню інформаційних і мистецьких технологій у навчально-виховному процесі початкової школи.

Відповідно до авторської концепції підготовки майбутніх учителів іноземної мови до творення віртуальної педагогічної взаємодії, навчання мови пропонується на основі використання сучасних мистецьких технологій, комп'ютерних технологій і технологій використання модифікованої казки.

Метою курсу є підготовка майбутніх учителів іноземної мови у початкових класах до творення віртуальної педагогічної взаємодії.

Завданнями спецкурсу є: сформувати комунікативно-лінгвістичну компетенцію; розвинути креативно-віртуальні вміння; злагодити художньо-естетичну та науково-методичну грамотність.

Пропонований спецкурс дозволяє поглибити знання студентів про процес навчання іноземної мови на початковому етапі; студенти отримують знання про сучасні мистецькі, комп'ютерні технології навчання іноземної мови у початковій школі; злагодять свій педагогічний та особистісний потенціал шляхом проходження циклу тренінгів стимулування креативності. Програма спецкурсу дозволяє виробити у майбутніх педагогів установку на творення віртуальної педагогічної взаємодії на уроках іноземної мови у початковій школі, створення ситуації успіху. Крім того, дає можливість переконатися в ефективності використання мистецьких та інформаційних технологій поряд з традиційними формами, методами, засобами та прийомами навчання. Тому спецкурс носить практико-орієнтований характер і включає:

лекції, заняття, роботи

Спеціальний процес виконання кожної задачі, саме у такі зміни фахівців, педагогів, методик, видів практик, методик, засвоєння Відтак, нового майданчика мови у сучасного арсеналу

У процесі формування лабораторії, навчальних студій, нетрадиційних полягає потенціал на творчість, поєднаність та інновації, умови для проявляння педагогічного майданчика, нетрадиційного вищі, в якому засвоєння інформації

У ході найомлюючої діяльності під зосередженнями дітьми майданчика вихованців на формування чені освоєння земної мови

Окрім традиційної готовки засобів комп'ютерного початкового навчання та розробки спеціалізованих

Найважливішою педагогічною засобом є якість мови, якої використовується в майбутніх майданчиках застосування

лекцій – 6 год., практичних занять – 10 год., лабораторних занять – 16 год., семінарських занять – 2 год., самостійної роботи студентів. – 20 год.

Спецкурс радимо вводити до навчально-виховного процесу вишу під час VII семестру на IV курсі, оскільки вивчення кожної дисципліни має бути вмотивованим. Переконані, що саме у цей період буде найефективніше запроваджувати такі зміни до професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців, оскільки студенти вже набули ґрунтовних знань з педагогіки, психології, практичного курсу іноземної мови, методики викладання іноземної мови, пройшли декілька видів практики і мали змогу переконатись, що традиційні методики навчання іноземних мов дещо гальмують процес засвоєння знань і знижують інтерес до вивчення предмета. Відтак, для поліпшення ефективності засвоєння навчального матеріалу, підвищення мотивації вивчення іноземної мови у середній ланці освіти та для збагачення методично-го арсеналу педагога пропонуємо вивчати спецкурс «Віртуальна педагогічна взаємодія на уроках іноземних мов».

У процесі реалізації курсу варто використовувати різні форми навчальної роботи: лекції, семінари, практичні й лабораторні заняття. Зважаючи на те, що звичайні форми навчальної роботи мають обмежені можливості для прояву студентом себе як творчої особистості, ми застосовували нетрадиційні форми. Зміст нетрадиційних форм навчання полягає у тому, що вони, розвиваючи ініціативу та творчий потенціал студентів, по-перше, створюють у них установку на творчий підхід до своєї майбутньої педагогічної діяльності, по-друге, підвищують у слухачів пізнавальну активність та інтерес до навчальних занять, по-третє, створюють умови для формування професійно важливих якостей, які проявляються в умінні керувати своїми артистичними і педагогічними можливостями й почуттями, а також для формування професійних умінь, і по-четверте, при проведенні нетрадиційних занять нестандартно організоване середовище, в якому працюють студенти, сприяє підвищенню рівня засвоєння ними запропонованої викладачем навчальної інформації.

У ході лекційних занять студенти ретроспективно ознайомлюються з історичним розвитком казки як жанру художньої літератури, її функціями. Важливо на цьому етапі зосередити увагу на особливостях сприймання казки дітьми молодшого шкільного віку, а саме: на ролі казки у вихованні та навчанні молодших школярів, впливові казки на формування гармонійно розвиненої особистості, визначені особливості впливу казки на процес навчання іноземної мови учнів початкової школи.

Окрім того, лектор під час проведення теоретичної підготовки знайомить студентів із сучасними мистецькими, комп'ютерними технологіями навчання іноземної мови на початковому етапі. Така підготовка передбачає поглиблення та розширення знань студентів з особливостями використання аудіовізуальних засобів навчання.

Найважливіша частина спецкурсу, де конкретизуються педагогічні технології навчання іноземної мови, за допомогою яких відбувається творення віртуальної педагогічної взаємодії, повинна бути спрямована на формування в майбутніх учителів практичних умінь. Разом з тим, на практичних заняттях повинна відбуватись практична підготовка майбутніх педагогів до вищезазначені діяльності шляхом

проведення з ними тренінгів комунікації та креативності, оскільки вони є тим засобом, яким повинен володіти вчитель для творення віртуальної педагогічної взаємодії.

Десять годин присвячено практичним заняттям, які проводяться з метою формування в майбутніх педагогів здібностей для творення віртуальної педагогічної взаємодії. Перший цикл практичних занять ми б ради присвяти проведенню тренінгів комунікації та креативності. Після проведення такого циклу студент усвідомить ефективність пропонованої системи роботи та поглибити і значною мірою вдосконалити знання з іноземної мови.

Перші два практичних заняття варто було б присвятити проведенню тренінгу особистісного зростання, розробленого спеціально для педагогів, третє – тренінгу комунікативних умінь (соціодрама) та четверте-п'яте – тренінгу креативності (творче мислення).

Подальшу роботу на лабораторних заняттях необхідно спрямувати на осмислення психолого-педагогічного та лінгвістичного потенціалу народних та авторських казок (В.О. Сухомлинський, Г.-К. Андерсен, Брати Грімм, Ш. Перро). Головне навчити визначати основну сюжетну лінію казки, ділити на логічно завершенні частини так, щоб її зміст не втратив важливих подій і розгортання мотивів дій персонажів, підбрати лексико-граматичні конструкції для запам'ятовування відповідно програмовим вимогам і змісту казки. Крім того, на заняттях також варто навчити студентів складати конспекти уроків і проводити їх з використанням драматизації та психодрамами, технологій використання артерапії та сучасних мистецьких технологій навчання іноземної мови.

Семінарське заняття необхідно провести у формі диспути на тему: «Переваги та недоліки використання інформаційних технологій у навчанні іноземної мови на початковому етапі». Інформаційною базою для проведення є матеріали лекцій і матеріали для самостійного вивчення. Аспектові використання методичних можливостей інформаційних технологій під час навчання іноземної мови сприятиме детальний аналіз питань розвитку та формування цього поняття.

Ми дослідили, що застосування комп'ютерних систем при вивченні іноземної мови відбувається досить фрагментарно – або на індивідуальних заняттях (репетиторство), або «хтось комусь колись дав диск з програмою і я просто подивився».

Зазначимо, що перші спроби використання комп'ютера при навчанні мов були здійснені на початку 60-х років у США в Стенфордському (Russian-Program) та Нью-Йоркському університетах (Das deutsche Programm) [3]. Одним із головних кроків у розвитку комп'ютерних технологій для навчання мов став «PLATO проект», що був розпочатий в Іллінойському університеті в 1960 р.

На рубежі 70-х рр. цією проблемою зацікавилися у країнах Західної Європи, Японії та країнах Латинської Америки. З середини 70-х рр. дидактичним використанням комп'ютера при вивченні та викладанні як рідних, так і іноземних мов, зацікавилися дослідники СРСР. Із середини 80-х рр. утворюється науковий напрям, який займається комп'ютерною підтримкою навчання мов під назвою Computer-Assisted Language Learning (CALL) [3]. CALL визначають як підхід до викладання мов, де комп'ютер виступає допоміжним інструментом для представлення та оцінювання матеріалу.

КАЛЕЙДОСКОП МОВ

Американський вчений Леві М. розглядає CALL як пошук і дослідження методів використання комп'ютера у навчанні взагалі та викладанні мов зокрема [4].

Певний досвід у популяризації застосування мультимедійних технологій має Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Так, на порталі «Діти України» (<http://www.children.edu-ua.net>) пропонуються дистанційні курси (ДК) з вивчення та вдосконалення рідної мови. Дистанційний курс «Ділове українське мовлення», що подається у навчальному програмному середовищі «Веб-клас ХПІ», представляє теоретичний матеріал з ведення ділових документів, особливості офіційно-ділового стилю мовлення, граматичні та лексичні особливості сучасної української літературної мови, тести з орфографії та культури мовлення. Також на стадії розробки онлайн-тести з української мови в системі Moodle та Веб-клас ХПІ (ДК «Диктанти з української мови») подібно до тестів з польської мови, які розміщені на польському сайті <http://szkola.net>, де надається безкоштовна допомога з різних навчальних предметів для учнів середніх шкіл, зокрема і з польської мови [3].

Наш досвід використання комп'ютерів у контексті викладання іноземних мов пов'язаний з використанням таких типових програмних засобів: English Platinum 2000 та Triple Play Plus.

English Platinum 2000 – це вдосконалена версія попереднього автоматичного навчального комплексу (далі АНК) English Platinum з поліпшеним інтерфейсом, який став не тільки більш зручним і зрозумілим, але й виникла можливість отримати статистичні дані (у відсотках) про засвоєння мовного матеріалу, а не тільки побачити оцінку знань студента. English Platinum 2000 призначений для самостійного вивчення англійської мови, є ефективним засобом для освоєння розмовної та писемної англійської мови. Система має розвинені мультимедійні можливості, прекрасну графіку, відео. Курс складається з 6 самостійних частин: Dialogues, Phonetics, Texts, Vocabulary, Grammar, Film. АНК містить словник обсягом 15 000 слів, розбитий на сотні уроків. На перших уроках слова подані в алфавітному порядку, що дуже зручно для опанування лексики на початковому етапі навчання іноземної мови, наступні сто розділів тематично. Крім того, є також діалоги на різноманітні теми з повсякденного життя (базуються на відеокурсі Family Album USA), які сюжетно пов'язані з можливістю їх прослуховувати цілком або пофразово, з перекладом російською мовою або без нього для тренування сприймання мовлення на слух. Цей АНК має широкий потенціал для застосування на всіх рівнях навчання, вдало поєднує можливості тренування фонетичних, граматичних, лексичних умінь і навичок аудіювання та читання автентичної інформації.

Triple Play Plus! – це вдосконалена лінгвістами Нью-Йоркського університету Syracuse версія попереднього автоматизованого навчального комплексу. У курсі передбачено 6 тем: «Їжа», «Числа», «Дім та офіс», «Подорожі і транспорт», «Люди», «Діяльність», які пропонується опрацювати в трьох різних за складністю рівнях. На першому рівні користувач знайомиться з новим словом та малюнком до нього, при

бажанні можна прослухати вимову диктора, на другому – навчання читанню через діалоги, у яких треба зібрати фрази з окремих слів, на третьому – навчання вимові за допомогою автоматичного цифрового розпізнавання мовлення. На жаль, програма оцінює лише вимову, а не правильність побудови речення.

Деякі АНК іноземної мови (далі IM) пропонують навчання із самого початку, інші – вдосконалення набутого раніше рівня владіння IM, де не виділяється якийсь один вид мовленнєвої діяльності. Серед таких курсів можна назвати «Triple Play English», «English For Communication», «Мир слов», «Мышка Мия учит языки», «Клиффорд учится читать», «Занимательный английский», «Профессор Хиггинс», «Английский с Винни-Пухом», «Lingua Land», «Sing And Learn English» тощо. В АНК IM користувачам пропонується дуже широкий набір видів і форм роботи з текстами, граматичним матеріалом, лексикою. Кожен із зазначених курсів заслуговує на увагу й знаходить свого користувача, враховуючи вимоги програми, вік учнів, їхні інтереси та кількість годин у школі.

На нашу думку, варто розглянути особливості використання деяких програм та проаналізувати їхній потенціал, значення та переваги у порівнянні з традиційними методиками, інтенсивними курсами навчання мов на початковому етапі.

Проаналізовані програми вивчення іноземної мови на початковому етапі варто використовувати у роботі з учнями початкової школи. Такі програмами допоможуть зробити навчальних процес цікавим, відмінним від буденного, зніме від традиційного навчання та підвищить мотивацію у вивчені мови у подальшому, впливатиме на їхню почуттєво-емоційну сферу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ефективність використання мультимедійних технологій навчання іноземної мови у початковій школі неодноразово підтверджена вчителями-практиками та експериментальними дослідженнями вітчизняних і зарубіжних учених. Зазначимо, що такі технології гармонійно поєднуються з традиційними методиками навчання читання, письма, говоріння та аудіювання та початковому етапі вивчення іноземної мови. Крім того, інформаційні технології – автоматизовані навчальні комплекси – приваблюють дітей своєю яскравістю, неочікуваністю та ігровою формою організації; вони гармонійно поєднуються з мистецькими технологіями навчання, оскільки містять елементи творчості, і як наслідок – сприяють розвиткові креативності вихованців.

Література

1. Вергтеймер М. Продуктивное мышление [пер. с англ.] / общ. ред. С.Ф. Горбова и В.П. Зинченко, вступ. ст. В.П. Зинченко. – М. : Прогресс, 1987. – 336 с.
2. Концептуальні підходи до запровадження системи педагогічної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, наукової та соціально-гуманітарної діяльності Київського міського педагогічного університету імені Б. Д. Грінченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kpu.edu.ua/>. – Заголовок з екрану.
3. Сороко Н. В. Застосування мультимедійних технологій при вивченні мов у країнах зарубіжжя / Н. В. Сороко // Інформаційні технології і засоби навчання: електронні наукові фахові видання [Електронний ресурс] / гол. ред. : В. Ю. Биков; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України. – 2008. – № 3 (7). – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em7/emg.html>. – Заголовок з екрану.
4. Levi M. CALL: Context and Conceptualisation [Електронний ресурс]. – 1997. – Oxford : Oxford University Press. – Режим доступу: <http://www.llas.ac.uk/resources/>. – Заголовок з екрану.